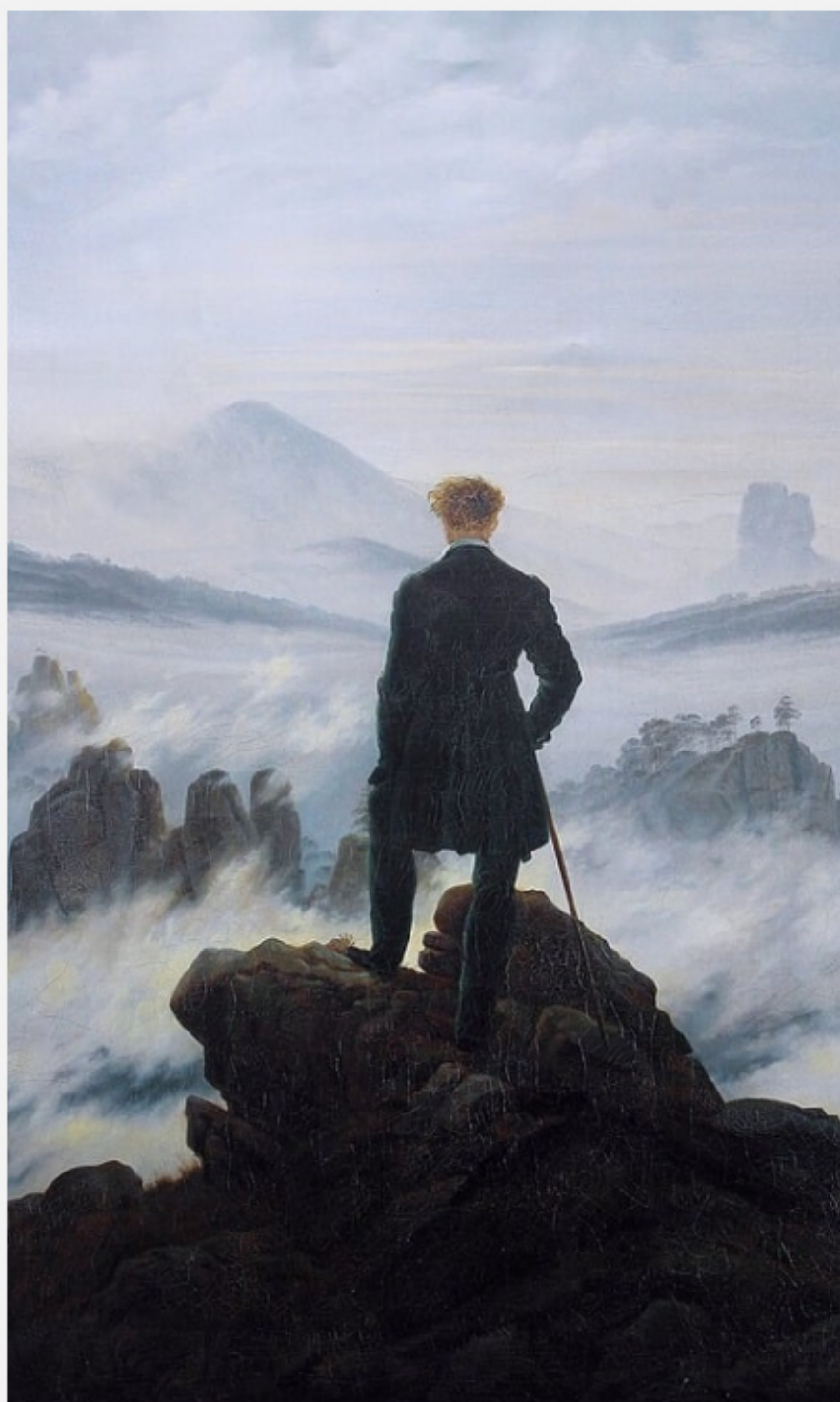

Epoka

ROMANTYZM

- Podstawowe informacje o epoce (ramy czasowe, nazwa, filozofia)
- Sztuka
- Literatura i wzorce osobowe

ROMANTYZM

Charakterystyka epoki

Nazwa epoki

Początkowo słowem *romantyczne* określano oryginalne, malownicze krajobrazy i budowle oraz dzieła literackie zbliżone stylem do średniowiecznych romansów rycerskich.

W XIX w. romantyzmem nazywano nurt literacki podważający myśl poprzedniej epoki - oświecenia, która postulowała wiarę w potęgę rozumu.

Ramy czasowe

EUROPA

rewolucja
francuska
1789 r.

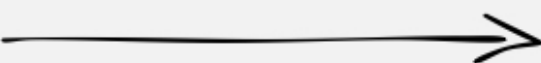

Wiosna
Ludów
1848 - 1849

POLSKA

ukazanie się
Ballad i romansów
Mickiewicza
1822 r.

romantyzm

wybuch
powstania
styczniowego
1863 r.

Pojęcia i hasła epoki

• IRRACJONALIZM

Epoka romantyzmu kwestionowała wiarę w rozum oraz naukowe tłumaczenie rzeczywistości. Koniec oświecenia wyróżniał się krytyką poprzednich tendencji, w tym racjonalizmu. Nowe poglądy skupiały się na **uczuciach, intuicji i wierze** - to **serce** było drogą poznania następującej epoki. Romantycy uważali, że świat podzielony jest na **dwie sfery: materii i (dużo ważniejszą) ducha**. Zgłębić ją zaś mogą jedynie ci, którzy poznają świat w sposób irracjonalny.

• INDYWIDUALIZM

Przedstawiciele romantyzmu cenili **indywidualizm jednostki**, które miała być nadwrażliwa, niepowtarzalna i tajemnicza. Wierzyli również, że istnieją ci którzy potrafią odkrywać tajemnice natury, historii czy losu - byli to artyści, poeci czy też wielcy przywódcy.

ROMANTYZM

Charakterystyka epoki

• NATURA

Poeci rozumieli naturę w **panteistyczny sposób** - stanowiła dla nich organiczną, stale rozwijającą się całość, w której obecny był **boski duch**. Porównywali ją do księgi, której tajemniczą treść można odczytać tylko za pomocą mistycznego zjednoczenia z żywiołem. Jako że romantycy gardzili cywilizacją i jej poglądami, natura stanowiła swego rodzaju ucieczkę, a wręcz lekarstwo dla trapiących problemami i smutkiem romantyków.

• NARÓD

Naród rozumiany był jako **wspólnota połączona podobnymi tradycjami, poglądami, obyczajami i wartościami**. Istotę narodu oddawano m.in. w **literaturze narodowej**, która uważana była za źródło prawd i wartości (zaś literatura oświecenia za sztuczny twór).

• HISTORYZM

To postawa filozoficzna, która postuluje widzenie rzeczywistości w **historycznej perspektywie** i opisywanie zjawisk w formie **procesów historycznych**. Objaśniano sens historii, poruszano zagadnienia takie jak **rewolucja i wolność**. Historyzm miał pomóc w zrozumieniu rozwoju dziejów oraz relacji między jednostką a społeczeństwem.

• LUDOWOŚĆ

Skupiła **wierzenia, motywy, twórczość ludu**, które nawiązywały do ówczesnej wizji świata przenikającego się z **cudownością**, pełnego **fantastyki**. Poeci tworzyli o **ludowej moralności**, inspirując się przy tym motywami z przeszłości.

• ORIENTALIZM

Romantycy przejawiali ogromną fascynację **Wschodem i jego kulturą** - **egzotyką i mistycyzmem**, co inspirowało ich do tworzenia. Poszukiwali nowych wrażeń podróżując na Krym, do Egiptu czy Palestyny i poznając tamtejszy dorobek, wykorzystując go później we własnych dziełach.

Filozofia

Miała charakter **duchowy**, pełen **metafizycznych refleksji i idealizmu** uznającego daną ideę za podstawę bytu.

ROMANTYZM

Charakterystyka epoki

HEGLIZM

- Georg Wilhelm Friedrich Hegel
- dziejami świata kieruje **duch dziejów**
- **dzieje** - proces rozwoju coraz doskonalszej organizacji społecznej
- owy **rozwój** dokonuje się w procesie dialektycznym - pewna forma zostaje przeciwstawiona przez inną (teza i antyteza), z tego konfliktu zaś powstaje coś nowego, wspanialszego (synteza)

MESJANIZM

- Andrzej Towiański, Adam Mickiewicz
- **mesjanizm romantyczny** nawiązywał do mesjanizmu chrześcijańskiego, który głosił nadejście Chrystusa jako zbawienie ludzkości
- według romantycznego poglądu, to **Polska miała zbawić ludzkość i zapewnić jej wolność**

Sztuka

MALARSTWO

twórcy: William Blake, Henry Fuseli, Artur Grottger, Piotr Michałowski

- istota koloru i ekspresji
- dynamika kompozycji, dramatyzm, napiętność
- tematyka głównie historyczna, wraz z motywami mitologicznymi
- przedstawianie wybitnych jednostek, narodu i ich cierpienia
- fascynacja sztuką epoki średniowiecza
- ukazywanie symbolicznego związku między człowiekiem a naturą
- nastrojowość, tajemniczość, groza, trwoga, niesamowitość
- inspiracją baśniami ludowymi

ARCHITEKTURA

- neogotyck - nawiązuje stylem do średniowiecza i gotyku
- strzeliste wieżyczki, kolumny, okna z witrażami
- liczne pałace, zamki, kościoły
- np. Parlament brytyjski w Londynie
- ogród angielski - roślinność zaaranżowana na dużej przestrzeni sprawiająca wrażenie dzikiej przyrody
- ogród pełen pomników, nagrobków, ścieżek, altan
- np. ogród księżnej Izabeli Czartoryskiej w Puławach

ROMANTYZM

Charakterystyka epoki

SYNTEZA SZTUK w epoce romantyzmu

To wykorzystywanie różnych form w dziele - malarstwa, muzyki, sztuk plastycznych. Takie dzieło łączy wspólne motywy, symbole, tematy, stanowiącą jedną całość. Przykładem owego zabiegu jest „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza - łączy w sobie elementy muzyczne i malarstwo (kolorystyka opisów).

TEATR

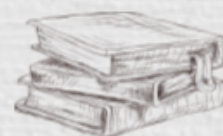

Romantyczny teatr miał za zadanie wprowadzić widza w świat ducha. Inspiracją był dramat szekspirowski, który zrywał z zasadą decorum, (łączono realizm i fantastykę) oraz zasadą trzech jedności. Poruszano głównie tematykę historyczną przedstawianą w uniwersalnej formie. Dramaty często miały otwartą kompozycję, a główni bohaterowie przechodzili wewnętrzną przemianę.

LITERATURA cechy literatury romantycznej

- **dzieło jako efekt natchnienia i wyobraźni artysty** - brak ograniczeń dotyczących wolności wypowiedzi (klasycystycznych reguł)
- **synkretyzm** - łączenie elementów różnych gatunków i rodzajów literackich
- **fantastyka** - postaci i wątki fantastyczne, baśniowe
- **poezja jako narzędzie poznania i kształtowania postaw** - poeta wieszcz miał przepowiadać przyszłość narodu i przywodzić mu
- **nastrój niesamowitości i grozy**
- **historyzm** - rola przeszłości i poszukiwania ducha narodu
- **inspiracja naturą** - utożsamianie natury z absolutem (panteizm), przyroda jako symbol wewnętrznych przeżyć człowieka
- **orientalizm** - fascynacja kulturą Wschodu
- **kultura ludowa** - inspiracja baśniami ludowymi

TYPY BOHATERÓW

POETA WIESZCZ

- ma dar przepowiadania przyszłości (prorok)
- kocha ludzkość, własny naród
- czuje się duchowym przywódcą narodu
- jest obdarzony literackim geniuszem

np. Konrad w III cz. „Dziadów” Mickiewicza

NIESZCZĘŚLIWY KOCHANEK

- indywidualista, samotnik
- buntownik, sprzeciwia się konwenansom społecznym
- popełnia samobójstwo

np. Gustaw w IV cz. „Dziadów” Mickiewicza

SPISKOWIEC

- rezygnuje z miłości i szczęścia rodzinnego, aby prowadzić życie w ukryciu - ukrywa swoją tożsamość i zamiary
- gotów jest poświęcić swoje życie za ojczyznę

np. Kordian w utworze Juliusza Słowackiego lub Konrad Wallenrod w utworze Mickiewicza

BUNTOWNIK

- opiera całe życie na myśli o zemście
- buntuje się przeciw Bogu
- często skrywa tajemnicę z przeszłości

np. Konrad w III cz. „Dziadów” Mickiewicza

SZALENIEC

- wchodzi w stan szaleństwa po utracie ukochanej osoby
- obcuje z duchami, odczuwa więcej niż zwykli ludzie

np. Karusia w „Romantyczności” Mickiewicza

MOTYWY

Nieszczęśliwa miłość

Epoka romantyzmu rozwinęła przekonanie o wyższości uczuć nad rozumem. Owe uczucia prowadzą do klęski, ponieważ w ich imieniu jednostka buntuje się przeciw nierównościom społecznym i konwencjom. Romantycy uważali jednak, że prawdziwą klęską jest zupełne niedoświadczenie miłości.

ROMANTYZM

Charakterystyka epoki

przykład: nieszczęśliwa miłość Wertera do Lotty w utworze „Cierpienia młodego Wertera”

Młodość

Młodość w romantyzmie oznacza odrzucenie wartości i poglądów poprzedniej epoki - oświecenia. To ona właśnie daje się do buntu i odczuwania silnych emocji.

przykład: „Oda do młodości” Adama Mickiewicza, w której autor pochwala młodość, możliwości młodych ludzi i ich buntu. Utwór stanowi manifest polskich romantyków.

Natura

Natura wywoływała u romantyków silne emocje, grozę i skłaniała do refleksji nad życiem. Była dla nich jedną całością, uduchowionym bytem, często ukazywanym jako symbol ojczyzny.

przykład: „Sonety krymskie” Adama Mickiewicza - orientalizm, egzotyka Krymu skłaniają do refleksji i metafizycznych pytań o sens świata.

Egzotyczny Wschód

Mimo iż orientalizm był powszechny już w oświeceniu, w romantyzmie jednak był on zupełnie inny - przedstawiał egzotykę ludzi i kultury Wschodu. Romantycy poszukiwali odmienności, którą odnajdywali właśnie na Wschodzie. Traktowali ją jako najwyższą wartość i cenili doświadczenia zdobyte podczas dalekich podróży.

przykład: „Sonety krymskie” Adama Mickiewicza - wyrażenia o orientalnym charakterze, postać Mirzy - człowieka Wschodu

Naród

Kwestia narodu często była poruszana w romantycznej literaturze. Poeta utożsamiał się z narodem i jako prorok przepowiadał jego losy. Sam narodu był dla niego harmonijną zbiorowością o wspólnych poglądach i wierzeniach.

przykład: „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza - polską szlachtę w utworze łączą wspólne tradycje i wartości, stanowiąc bohatera zbiorowego o narodowej świadomości.

Fantastyka i świat duchów

W romantyzmie elementy fantastyczne zyskały szczególne znaczenie, były bowiem manifestacją nowego światopoglądu, utwierdzając ich w przekonaniu o irracjonalnym charakterze rzeczywistości.

przykład: „Ballady i romanse” Adama Mickiewicza - za pomocą elementów fantastycznych wyraża nowe idee romantyczne

Charakterystyka epoki

ROMANTYZM

Bunt i walka o wolność

Romantycy żyli w przekonaniu, że są w stanie pokonać zło świata. By tego dokonać buntowali się (niekiedy nawet przeciwko Stwórcy), przyjmując postawę prometeizmu. Oddani romantycy byli gotowi oddać swe życie w imię walki o wolność.

przykład: „Kordian” Juliusza Słowackiego - bohater buntuje się i stawia przed sobą cel zmobilizowania innych do wspólnej walki o wolność.

KONTEKSTY

- „**Melodia mgieł nocnych**” Kazimierz Przerwa - Tetmajer - natura, przyroda i jej piękno, nastrojowość, tajemniczość
- „**Wesele**” Stanisław Wyspiański - elementy fantastyczne wra z realistycznymi, walka o niepodległość
- „**Historia**” Krzysztof Kamil Baczyński - motyw cierpienia i poświęcenia w imię ojczyzny, obraz doświadczeń narodowych i tragedii kolejnych pokoleń
- „**Pokolenie**” Krzysztof Kamil Baczyński - młode pokolenie w walce z okupantem, kwestia moralności i zła
- „**Frankenstein**” reż. James Whale - ekranizacja powieści Mary Shelley o potworze powołanym do życia przez naukowca
- kult młodo zmarłego artysty - **Kurt Cobain**

